

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор, професор

Ігор ШПОНЬКА

« » 2021 р

ПРОГРАМА

тренінгу з оволодіння практичними навичками

«Практичне визначення індивідуальних потреб в реабілітації хворих і осіб з інвалідністю»

Дніпро-2021

Розробники:

кафедра медико-соціальної експертизи і реабілітації ФПО
д.мед.н., проф. Борисова І.С.,
к.мед.н, доцент Березовський В.М.,
к.мед.н, доцент Потапова Т.М.

Рецензент: завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини ДДМУ д.м.н.,
професор, Т.В. Колесник

Програму обговорено на засіданні кафедри кафедра медико-соціальної експертизи і
реабілітації

« 12 » листопада 2021 р. Протокол № 13

Завідувач кафедри, д.мед.н., професор

Інна БОРИСОВА

Програму ухвалено на засіданні предметної методичної комісії ДДМУ

« 20 » 10 2021р. Протокол № 1

Голова предметної методичної комісії

д.мед.н., професор

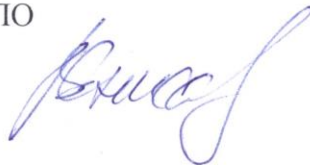
Валерія ЛЕХАН

Програму ухвалено на засіданні Вченої ради ФПО ДДМУ

« 16 » 11 2021 р. Протокол № 13

Голова Вченої ради ФПО

д.мед.н., професор

Володимир ШІСАРЬ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма тренінгу з практичних навичок «Практичне визначення індивідуальних потреб в реабілітації хворих і осіб з інвалідністю» розроблено для лікарів різних спеціальностей: терапевтів, хірургів, неврологів, ортопедо-травматологів, лікарів загальної практики-сімейної медицини, які відповідно до Закону «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», 2020 року будуть працювати у складі мультидисциплінарних команд, або надавати реабілітаційні послуги на первинному, вторинному рівнях охорони здоров'я, а також в реабілітаційних установах. Корисним буде цей тренінг і для тих лікарів, які вирішують питання медико-соціальної експертизи стійкої непрацездатності і опікуються складанням індивідуальних програм реабілітації хворих і осіб з інвалідністю.

За останні два десятиліття у світі кардинально змінився підхід до реабілітації пацієнтів. Медична спільнота перейшла від біомедичної моделі хвороби до біопсихосоціальної, яка визначає здоров'я і хворобу як результат взаємодії фізіологічних, психологічних та соціальних процесів. Сьогодні основна мета реабілітації – повернути хвору або травмовану людину до нормального соціального життя (як фізично, так і психологічно) та максимально підготувати її до нових умов.

Розуміння обмежень життєдіяльності та реабілітації в Україні базується на філософії та визначеннях, які не сумісні з міжнародним розумінням обмеження життєдіяльності як взаємодії особи з певним станом здоров'я та її середовища, що призводить до недостатнього збору даних по обмеженнях життєдіяльності та плануванню реабілітаційних послуг, а також індивідуальної оцінки обмеження життєдіяльності та постановки цілей, щоб змінювати результати реабілітації (із резюме Звіту Місії ВООЗ з оцінки системи реабілітації в Україні, грудень 2015).

Нещодавно і Україна долучилася до нових підходів. Сьогодні КМ України дано доручення МОЗ України щодо впровадження Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (далі – МКФ) в українську реабілітацію.

Зміни полягають у тому, щоб переорієнтувати зусилля на відновлення або компенсацію певних порушень, враховуючи соціальне середовище та запити пацієнта, а не зосереджуватися суто на лікуванні хвороби або її наслідків. Тобто у центрі системи має бути пацієнт.

Сучасна українська медицина використовує біомедичну модель хвороби, що спирається тільки на Міжнародну класифікацію хвороб (International Classification of Diseases, ICD). Тут увагу зосереджено на лікуванні захворювання і майже не враховано соціальне середовище пацієнта, його психологічний стан.

МКХ розглядає порушення (у вигляді симптомів) як частини, які формують хворобу та причини для звернення по медичну допомогу. Натомість МКФ розглядає порушення як проблеми функції і структур організму, пов'язаних зі змінами здоров'я. Знаючи, як хвороба впливає на функціонування, можна краще планувати послуги, лікування і реабілітацію осіб з обмеженням можливостей.

Мета реабілітації – забезпечити людині участь у суспільному житті, враховуючи наявні функціональні порушення. Саме це є в основі біопсихосоціальної моделі хвороби, яка прийнята більшістю країн світу як відповідний пункт комплексної медико-соціальної реабілітації пацієнтів.

Вперше біопсихосоціальну модель хвороби представили ВООЗ ще 1980 року як Міжнародну класифікацію ушкоджень, порушень життєдіяльності та інвалідності (International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps – ICIDH). 2011 року ВООЗ видали удосконалену версію цієї класифікації – вже згадану Міжнародну класифікацію функціонування, обмежень життєдіяльності і здоров'я (ICF – International Classification of Functioning, Disability and Health), а 2007 року – версію МКФ для дітей та підлітків. МКХ і МКФ використовують одночасно як класифікаційні системи, що доповнюють одна одну. Перша розглядає порушення (у вигляді симптомів) як складові хвороби та причини для звернення по медичну допомогу, друга визначає складники здоров'я і пов'язані з ним складники добробуту (наприклад освіта і праця).

Міжнародна класифікація функціонування і порушень життєдіяльності сьогодні рекомендована ВООЗ як основа при вирішенні питань реабілітації для хворих і осіб з інвалідністю. Важливо зазначити, що в період здобуття вищої медичної освіти навички роботи з цієї класифікації

студенти не набувають. В той же час, саме в цьому році МОЗ України планує за погодженням з ВООЗ визначити МКФ національним класифікатором.

Цілі тренінгу: отримання компетенцій, необхідних для якісного використання міжнародної класифікації функціонування для побудови реабілітаційної мети, завдань, обсягу і термінів реабілітаційної індивідуальної програми хворого та особи з інвалідністю.

Термін навчання на тренінгу складає 4 дні (24 годин).

Для виконання даної програми в процесі навчання передбачено такі види занять: практичні заняття з відпрацювання практичних навичок роботи з класифікацією та її окремими кодами; відпрацювання кодування стану пацієнтів однорівневими кодами та багаторівневими кодами, стимуляційні сценарії щодо визначення реабілітаційної цілі, завдань та контролю за програмами реабілітації хворих та осіб з інвалідністю.

На початку курсу лікарі-слухачі мають пройти вхідний тестовий контроль, метою якого є визначити вхідний теоретичний рівень слухачів, звернути їх увагу на основні ключові моменти знань щодо використання МКФ для створення цілі, завдань та програми реабілітації.

Практичні заняття проводяться у малих групах (6-10 осіб) та складаються з відпрацювання практичних навичок роботи з МКФ, її паперовим та електронним варіантом. Відпрацювання практичних навичок проводиться за методом 4 кроків (демонстрація, демонстрація з поясненнями (деконструкція), відновлення алгоритму створення індивідуальної програми реабілітації хворого або особи з інвалідністю (реконструкція), виконання курсантом.

Симуляційні сценарії відпрацьовуються у команді по 3-4 слухачів, в режимі реального часу з використанням реального обладнання. Симуляційний сценарій складається з брифінгу (обговорення умов сценарію – 5% часу), виконання сценарію без втручання тренера (65% часу), дебрифінг (розбір та обговорення сценарію – 35% часу).

Поточний контроль знань проводиться протягом практичних занять за чек-листом.

Прикінцевий контроль знань відбувається шляхом проведення заключного тестування.

У програмі подано розклад тренінгу, алгоритми практичних навичок, симуляційні сценарії, контрольні тестові завдання, перелік необхідного обладнання.

Ефективність тренінгу:

- розвиток професійного потенціалу кожного слухача;
- трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ ДП);
- реалізувати індивідуальні програми реабілітації, відповідно до наявних ресурсів і оточення;
- здійснювати реабілітаційні заходи для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності;
- здійснювати заходи реабілітації для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності;
- оцінювати результати виконання програм реабілітації, використовуючи відповідний інструментарій, та, за потреби, модифікувати поточну діяльність.

2. Організаційна структура тренінгу

Код	Назва тренінгу	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Іспит	Разом
1	Практичне визначення індивідуальних потреб в реабілітації хворих і осіб з інвалідністю	-	22	2	24

ПРОГРАМА ТРЕНІНГУ

«Використання міжнародної класифікації функціонування як основи визначення порушень критеріїв життєдіяльності людини»

Час проведення	Зміст	Тривалість у акад. годинах
1 день		
9.00 – 10.30	Знайомство, обговорення організаційних моментів та правил тренінгу. Вхідний тестовий контроль «Що я знаю про реабілітаційні цілі з позиції МКФ?» (30 тестів)	2
10.30 – 10.35	<i>Перерва</i>	-
10.35 – 12.05	Практичне заняття 1. Сучасні методи медичної реабілітації. Види реабілітації. Шкала реабілітаційної маршрутизації. Порядок організації реабілітації хворим і особам з інвалідністю. <i>Виконання вправи №1.</i>	2
12.05 – 12.35	<i>Перерва, перехід до класів на практичні заняття</i>	-
12.35 – 14.05	Практичне заняття 2. Мультидисциплінарна бригада. Індивідуальна програма реабілітації (окремо у групах, симуляційні класи). <i>Виконання вправи №2.</i>	2
Разом за день		6 годин
2 день		
9.00 – 10.30	Практичне заняття 3. Міжнародна класифікація функціонування як ключ до розуміння філософії реабілітації. Біопсихосоціальна модель функціонування та Обмеження життєдіяльності. <i>Виконання вправи №3.</i>	2
10.30 – 10.35	<i>Перерва</i>	-
10.35 – 12.05	Практичне заняття 4. Використання МКФ для всебічного аналізу наявних обмежень життєдіяльності та зміни якості життя. Використання МКФ для зміни і вектора побудови програм реабілітації <i>Виконання вправи №4.</i>	2
12.05 – 12.35	<i>Перерва</i>	
12.35 – 14.05	Практичне заняття 5. Використання МКФ для уточнення послідовності вирішення різних завдань реабілітації Використання МКФ для оцінки ефективності реабілітації Виконання вправи №5.	2
Разом за день		6 годин
3 день		
9.00 – 10.30	Практичне заняття 6. Методи і умови застосування мкф для організації ефективної системи реабілітації пацієнтів і оцінки її результатів. Практичні аспекти застосування МКФ у практичній роботі	2
10.30 – 10.35	<i>Перерва</i>	
10.35 – 12.05	Практичне заняття 7. Основи використання МКФ в практичній роботі. Інструменти для роботи з МКФ. Мета в реабілітації. Кодування МКФ.	2
12.05 – 12.35	<i>Перерва</i>	
12.35 – 14.05	Симуляційний сценарій 2 Досвід застосування міжнародної класифікації функціонування в оцінці ефективності реабілітації пацієнтів з наслідками ураження	2

	ЦНС.	
	Разом за день	6 годин
4 день		
9.00 – 09.45	Практичне заняття 8. Складні питання МКФ. Часті помилки при використанні МКФ.	1
09.45 – 09. 50	<i>Перерва</i>	
09.50 – 11.20	Симуляційний сценарій 4 . Застосування МКФ в реабілітації пацієнтів із серцево-судинними захворюваннями. Гіпертонічна хвороба.	2
11.20 – 11.50	<i>Перерва</i>	
11.50 – 12.35	Симуляційний сценарій 5 . Застосування МКФ в реабілітації пацієнтів із серцево-судинними захворюваннями. Ішемічна хвороба серця.	1
12.35 – 12.40	<i>Перерва</i>	
12.40 – 14.10	Заключний тестовий контроль	2
	Разом за день	6 годин
	Разом за тренінг	24 годин

Оснащення (обладнання, розхідні матеріали тощо з розрахунку на 1 групу

№	Оснащення	Кількість
1.	Комп'ютер	2 шт.
2.	Книжний варіант Міжнародної класифікації функціонування та порушень життєдіяльності	6 шт.
3.	Електронний варіант Міжнародної класифікації функціонування та порушень життєдіяльності – ISF браузер	
4.	Кейс із завданнями для проведення тренінгу	10 шт.

Література

1. Всесвітня організація охорони здоров'я (2007). Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП). Женева, ВООЗ.
2. Всесвітня організація охорони здоров'я та Світовий банк (2011). Всесвітня доповідь про інвалідність. Женева, ВООЗ.
3. Голик В. А. Использование международной классификации функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья в экспертной неврологической практике / В. А. Голик, Е. Н. Мороз, С. А. Погорелова // Международный неврологический журнал. – 2011. – № 5 (43). – С. 104–110.
4. Инвалидность и здоровье Информационный бюллетень, ноябрь 2017 г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/ru/>.
5. Інвалідність та суспільство: навчальний посібник / [За ред. Л. Байда, О. Красюкова-Енс та ін.] – Київ, 2011. 5. World health organization: International classification of functioning disability and health. – 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int/classifications/en>.
6. Лорер В. В. Применение Международной классификации функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья в оценке комплексной реабилитации инвалидов / В.В. Лорер, Т. Н. Жукова // Клиническая и специальная психология – 2017. Том 6. – № 3. – С. 116–134
7. Макарова Е. В. Основні положення міжнародних класифікацій як критерії визначення стану здоров'я в реабілітації осіб з інвалідністю / Е. В. Макарова // Педагогіка, психологія та медикобіологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – №5. – С. 42-49.
8. Мартинюк В. Ю. Міжнародна класифікація функціонування як дороговказ впровадження концепції соціальної педіатрії / В. Ю. Мартинюк, О. В. Назар // Современная педиатрия. – 2015. – № 3 (67). – С. 100–103.

9. Мельникова Е. В. Использование международной классификации функционирования (МКФ) в амбулаторной и стационарной медицинской реабилитации : инструкция для специалистов / Е. В. Мельникова, Т. В. Буйлова, Р. А. Бодрова [и др.] // Вестник восстановительной медицины. – 2017. – № 6 (82). – С. 2–20.
10. Мінцер О. П. Особливості діагностики стану здоров'я пацієнта з позиції мобільної медицини. Постановка проблеми / О. П. Мінцер, Я. О. Шевченко // Медична інформатика та інженерія. – 2016. – № 4. – С. 31–36.
11. На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1008-р / Український вісник медико-соціальної експертизи. – 2018. – № 3–4 (29–30). – С. 66–71.
12. Наказ МОЗ України від 23 березня 2018 року № 552 "Про затвердження плану заходів Міністерства охорони здоров'я України з виконання плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків"
13. Пономарева И. П. Прикладное значение международной классификации функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья в паллиативной гериатрии / И. П. Пономарева, К. И. Прощаев, А. Н. Ильницкий [и др.] // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 5 (дата обращения: 25.01.2018).
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків» від 27 грудня 2017 року № 1008-р. // Урядовий кур'єр. – 2018. – № 6.
15. Роль и значение международной классификации функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья (МКФ) в организации должной профилактической помощи населению / Г. Г. Орлова, И.Е. Лукьянова, А. А. Дагаева, А. И. Денисенков [и др.]// Фундаментальные исследования. – 2013. – № 3-2. – С. 358–361; (дата обращения: 25.01.2018).
16. Романишин Н. Я. Основы построения реабилитационного диагноза в клинической практике физическим реабилитологом / Н. Я. Романишин // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. –2012. – №2 – С. 94–96.
17. Смычек В. Б. Современные аспекты инвалидности / В. Б. Смычек – Минск: БГАТУ, 2012. – 268 с.
18. Burger H. Can the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) be used in a prosthetics and orthotics outpatient clinic?/ H. Burger // Prosthet Orthot Int. – 2011. – Vol. 35 (3). – P. 302–309.
19. Burton C.R., Horne M., Woodward-Nutt K, Bowen A, Tyrrell P. // Disabil Rehabil. 2014. Dec 12:1–6. [Epub ahead of print]. What is rehabilitation potential? Development of a theoretical model through the accounts of healthcare professionals working in stroke rehabilitation services.
20. Cape Town Global Call to include ICF in academic curricula. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.petitions24.com/icf_education (дата обращения: 30.08.2017).
21. CChaiklin, S. (2003). The Zone of Proximal Development in Vygotsky's analysis of learning and instruction. In Kozulin, A., Gindis, B., Ageyev, V. & Miller, S. (Eds.) Vygotsky's educational theory and practice in cultural context. Cambridge: Cambridge University. Gottlieb, C.A, Maenner, M.J., Cappa, C., Durkin, M.S. (2009).
22. Child disability screening, nutrition, and early learning in 18 countries with low and middle incomes: data from the third round of UNICEF's Multiple Indicator Cluster Survey (2005–06). The Lancet, 374.
23. Content Validity of the Comprehensive ICF Core Set for Chronic Obstructive Pulmonary Diseases: An International Delphi Survey / A. Jobst, I. Kirchberger, A. Cieza [et al.] // Open Respir. Med. J. – 2013. – Vol. 5 (7). – P. 33–45.
24. Hemmingsson H. An occupational perspective on the concept of participation in the international classification of functioning, disability and health – some critical remarks / H. Hemmingsson, H. Jonsson // The American Journal of Occupational Therapy. – 2005. – Vol. 59 (5). – P. 569–576.
25. Operationalizing the International Classification of Functioning, Disability and Health in Clinical Settings /R. Brophy, M. Geoffrey, N. Lux, B. Jayne [et all.] // Rehabilitation Psychology/ – Vol. 50 (2). – 2005. – P. 122–131. doi:10.1037/0090-5550.50.2.122.

26. Rauch A. How to apply the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) for rehabilitation management in clinical practice / A. Rauch, A. Cieza, G. Stucki // Eur. J. Phys. Rehabil. Med. – 2008. – Vol. 44 (3) – P. 329–342.
27. The measurement of functioning using the International Classification of Functioning, Disability and Health: comparing qualitative ratings with existing health status instruments / B. Prodinger, G. Stucki, M. Coenen, A. Tennant // Disabil Rehabil. – 2019. – Vol. 41 (5). – P. 541–548.
28. Towards a Common Language for Functioning, Disability and Health: ICF. Geneva: World Health Organization. – 2002. 8. Assessment of the National Disability, Health and Rehabilitation System in Ukraine. December 2015. – 57. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wcpt.org/wcpt.org/files/Assessment_Rehabilitation_System-Ukraine.pdf.
29. Weigl M., Cieza A., Andersen C., et al. Identification of relevant ICF categories in patients with chronic health conditions: a Delphi exercise // J Rehabil Med. – 2004. – № 44, Suppl. – P. 12–21.
30. White book on physical and rehabilitation medicine in Europe / European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine. – 2018. – April 54 (2). – P. 125–321.
31. WHO global disability action plan 2014-2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int/disabilities/actionplan/en>.
32. World Health Organization. ICF Checklist. – Geneva: World Health Organization. – 2001. 14. Конвенція о правах інвалідів, прийнята Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН от 13 декабря 2006 г. № 61/106 (по состоянию на 26 октября 2012 г.). – 2012. – 29 с.
33. Collaboration with WHO/NIH Joint Project. Developing the World Health Organization Disability Assessment Schedule 2.0 / T. B. Üstün, S. Chatterji, N. Kostanjsek, J. Rehm [et all.] // Bull World Health Organ. – 2010 – Vol. 88/ – P. 815–823. doi: 10.2471/BLT.09.067231.

Інформаційні ресурси

1. Міжнародна класифікація функціонування. <https://icfinedu.org/ua/browser>
2. Переклад МКФ українською на сайті Міністерства охорони здоров'я України. https://physrehab.org.ua/wp-content/uploads/docs/5210-preklad_mkf_dorosla_v_docx.pdf
3. Розпорядження КМУ №1008-р від 27 грудня 2017 р. «Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків».
4. Інструменти для роботи із документування роботи за МКФ www.icf-core-sets.org.
5. Навчальний модуль та тести щодо МКФ icf.ideaday.de.
6. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Навчально-методичний посібник.
7. Офіційне інтернет-представництво Президента України, Указ Президента України Петра Порошенка від 3 грудня 2015 року №678/2015 «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю» [Електронний ресурс].- 03.12.2015.- Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6782015-19605>
8. Учебное пособие по МКФ/ <http://who-fic.ru/upload/iblock/56a/icfbeginnersguide.pdf>
9. Применение Международной классификации функционирования, инвалидности и здоровья (МКФ) /<http://who-fic.ru/icf/icfaptraining/>
10. «Международная классификация функционирования, инвалидности и здоровья (МКФ)». Всемирная организация здравоохранения .
11. «Международная классификация функционирования, инвалидности и здоровья (МКФ)». Национальный центр статистики здравоохранения . Центры по контролю и профилактике заболеваний . Март 2019.
12. «Международная классификация функционирования, инвалидности и здоровья». Биопортал . Национальный центр биомедицинской онтологии .
13. «Примеры из практики ICF: преобразование вмешательств в реальные достижения - подход цикла реабилитации». Швейцарское исследование параплегии. Архивировано из оригинала на 2019-01-30 . Проверено 24 января 2020 .

14. "Portale Italiano delle Classificazioni Sanitarie" [Итальянский портал классификаций здоровья] (на итальянском языке). Direzione centrale salute, integrazione sociosanitaria, politiche sociali e famiglia. Инструмент просмотра ICF и ICF-CY Итальянского центра сотрудничества Всемирной организации здравоохранения по семейству международных классификаций.